

ДО
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

Ул. Даме Груев бр 12, 1000 Скопје

Предмет: Мислење со коментари и забелешки на Предлог на Законот за данок на личен доход

Подносител: Асоцијација на спортски обложувалници на Македонија АСОМ-Скопје

Почитувани,

Во врска со изработениот Предлог на Законот за данок на личен доход од Ваша страна, а кој е објавен за коментари и мислења од заинтересирани страни на WEB страната <https://ener.gov.mk/>, Асоцијацијата на спортски обложувалници на Република Македонија, со овој допис ги изнесува своите мислења, коментари и забелешки по предложениот текст и тоа:

I. ОПШТ ДЕЛ-ВОВЕД

Со Предлог на Законот за данок на личен доход со кој се воведува оданочување на личен доход се дефинираат обврзниците за плаќање на данокот, даночната основа за пресметување на данокот, даночните стапки, роковите за плаќање на данокот, како и други прашања кои се значајни за утврдување и плаќање на данокот на личен доход.

Согласно член 2 од Предлог на Законот за данокот на личен доход, данокот на личен доход (во натамошниот текст: данок на доход) се плаќа годишно на збирот на доходот од сите извори, освен на доходот што е изземен од оданочување со овој закон.

Согласно член 3 од Предлог Законот предмет на оданочување се следните видови на доход остварени во земјата и во странство и тоа:

- 1) доход од работа;
- 2) доход од самостојна дејност;
- 3) доход од авторски и сродни права;
- 4) доход од продажба на сопствени земјоделски производи;
- 5) доход од права од индустриска сопственост;
- 6) доход од закуп и подзакуп;
- 7) доход од капитал;
- 8) капитални добивки;
- 9) добивки од игри на среќа;

10) доход од осигурување и

11) друг доход.

(2) На оданочување подлежи доходот од став (1) на овој член што е остварен во пари, во хартии од вредност, во натура, или во некој друг вид.

Согласно **член 4** даночен период за кој се утврдува данокот на доход е календарската година.

На одделните видови приходи од **член 3** на овој Предлог на Закон, во текот на годината се пресметува аконтација на данокот на доход што се наплатува по одбивка од секој приход или врз основа на решение на органот за јавни приходи, освен ако не е поинаку определено со овој закон.

Износот на платениот данок од став 2 на овој член се одбива од пресметаниот годишен данок на доход, а олеснувањата се признаваат во износ во кој се одобрени при аконтативното пресметување.

Видно од општите одредби на Предлог Законот може да се констатира дека со овој закон се оданочува приходот кој го остваруваат физичките лица по различни основи, видовите на приходи кои ги остваруваат физичните лица, периодот на оданочување како и исклучоците во оданочувањето на приходите на физичките лица во текот на календарската година.

II. ОДРЕДБИ ОД ПРЕДЛОГ НА ЗАКОНОТ ЗА ДАНОК НА ЛИЧЕН ДОХОД КОИ ГО ПОВРЕДУВААТ НАЧЕЛОТО НА ПРАВЕДНО ОДАНОЧУВАЊЕ

Во вториот дел т.е. точка девет од овој дел од одредбите на Предлог Законот се уредува данокот од игрите на среќа кои ги остваруваат физичките лица.

Имено со член 65 се дефинира и тоа:

9. Добивки од игри на среќа

Член 65

Под добивки од игри на среќа се подразбира доходот што обврзникот го остварува со учество во игри на среќа уредени со Законот за игрите на среќа и за забавните игри.

Член 66

Обврзник на данокот на доход за добивките од игри на среќа е физичкото лице кое остварило добивка од членот 65 од овој закон.

Член 67

(1) Основа за пресметување на данокот на добивките од игрите на среќа претставува износот на поединечната исплата на добивката.

(2) По исклучок на ставот 1 од овој член, основа за пресметување на данокот на добивките од игрите на среќа во обложувалница претставува износот на поединечната исплата на добивката намален за износот на поединечната уплата врз основа на која е остварена добивката.

(3) Под поединечна исплатена добивка не се подразбираат добивките остварени во текот на играта на среќа.

(4) Ако добивката од игри на среќа се состои од предмети, основа на данокот претставува пазарната вредност на предметите во моментот на остварувањето на добивката.

Член 68

(1) Данок на доход за добивките од општите игри на среќа не се плаќа, ако поединечната исплата на добивката не го надминува износот од 5.000 денари.

(2) Ако поединечниот износ на добивката е поголем од износот утврден во став (1) на овој член данокот се пресметува на целиот износ на добивката.

Од погоре цитираните одредби на Предлог на Законот за данок на личен доход поточно член 67 став 2 и 3 може да се констатира дека истите се спротивни на начелата на праведно оданочување, а кое нешто претставува основа за донесување на Предлог на законот. Освен повреда на начелото на праведно оданочување на кое се заснова Предлог на законот наведените одредби се во спротивност и со одредбите на Уставот на Република Македонија.

III. ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Со промените на Закон за персонален данок на доход кои стапија во сила на 1 јануари 2014 година, се создаде нерамноправна положба на физичките лица кои оставруваат добивки т.е приход/доход од учество во игрите на среќа со останатите физички лица кои остваруваат приход по други основи, а кои се оданочуваат согласно тој закон т.е. законот кој е во важност во периодот на доставување на овој допис.

Имено, согласно Законот за игрите на среќа и за забавните игри, сите обложувалници, автомат клубови и Казина, кои спаѓаат во т.н. Посебни игри на среќа, мора да бидат поврзани на Надзорниот информатички систем на УЈП (НИС). Поврзувањето е суштински и во реално време во УЈП се прикажуваат сите податоци за прием – уплата на тикети или игра, и исто така за исплата на тикети или добивка. Секоја поединечна уплата на тикет во обложувалница или секој поединечен влог во автомат во автомат клуб се евидентира во НИС како поединечна пратка која содржи информации за датумот, времето на уплата, износ и потенцијална добивка.

Истовремено, за секој исплатен тикет во обложувалница и за секоја исплатена сума во автомат клуб, исто така се генерира пратка до НИС, која ја

содржи исплатената сума и податоците за добитникот, со цел понатамошна пресметка на евентуален персонален данок.

Во однос на пратките за добивки што се праќаат во НИС, Персоналниот данок на Добивка (данокот на доход) што аконтативно им се задржува на играчите при исплата на добитните тикети, и кои во нивно име ги уплаќа Приредувачот, се пресметува врз основ на 10% од разликата помеѓу добивката која е изразена на поединечниот добитен тикет и уплатата (влогот) на тикетот. Согласно предложеното решение концептот за пресметка на данокот на доход кај посебните игри на среќа во обложувалница останува ист, а единствено нешто кое отстапува од постојното законско решение претставува зголемувањето на стапката на оданочување од 10% на 15% за остварената поединечна добивка т.е. остварена исплата на добивка.

Проблемот со неправилното и нееднакво пресметување на Персоналниот Данок/данокот на доход на добивки кај физичките лица кои се учесници во игрите на среќа во обложувалниците согласно постојниот и Предлог Законот се следните:

1. Се пресметува данок на доход на загуба

На годишно ниво, согласно огромната сума за даноци т.е. данок на доход која се задржува од играчите во однос на нивните добитни тикети и се слева во буџетот на државата (преку 10 милиони евра годишно), и во однос на бројката на добитници т.е. граѓани кои се појавуваат со системот на НИС и се евидентираат како добитници од игри на среќа во обложувалница (преку 600.000 граѓани), произлегува дека буквално сите играчи во обложувалница се во плус, т.е. во позитива. **Тоа е целосно нереално и неточно, бидејќи во таков случај, обложувалници нема да постојат.**

Сите обложувалници согласно Законот за игрите на среќа и за забавните игри, плаќаат редовна посебна месечна давачка од 20% и давачка од 3% за Агенција за млади и спорт во однос на разликата од уплатата на сите терминали и исплатата на сите терминали. Самиот податок дека приредувачите редовно уплаќаат Посебна давачка од вкупно 23% од бруто приходот, укажува дека уплатените средства на играчите се секогаш поголеми од исплатените средства кон играчите, со што директно се поткрепува погоренаведеното, **дека е невозможно обложувалниците да бидат секогаш во позитива, а истовремено и сите играчи да бидат во плус.**

Имено, игрите во обложувалница се засноваат на уплата на мали влогови а учество на голем број на играчи. Веројатноста за добивка кај учесниците во игрите на среќа во обложувалница е во зависност од изборот на игра, делумното познавање на изборот на игрите и факторот на среќа на учесникот во играта.

Учесниците во играта на среќа своите влогови ги внесуваат од претходно оданочени приходи. Со оглед на фактот што се работи за игри на среќа поголемиот дел од учесниците во оваа игра на среќа постојано вложуваат средства во играта со надеж дека во одреден временски период вложените средства во играта ќе им се вратат повеќекратно.

Согласно податоците и анализите, учесниците во игрите на среќа во подолг период ги вложуваат свои оданочени парични средства, а во одредени временски интервали остваруваат и добивки **кои секогаш не ги покриваат претходно вложените оданочени парични средства.**

Со примената на одредбите кои што сметаме дека се неуставни, а кои погоре во текстот се детално наведени, неспорно произлегува дека постои двојно одданочување кај физичките лица - учесници во играта на среќа во обложувалница, односно на овие лица двојно им се пресметува данок на доход на веќе оданочените средства кои се вложени во играта, и одданочување на средствата (добивките) кои тие подоцна т.е. во одреден временски период успеале да ги повратат кај себе. Со тоа се потврдува дека на играчите фактички им се пресметува и ќе им се пресметува данок на загуба.

Со примената на овие неуставни одредби физичките лица кои учествуваат во играта на среќа во обложувалница постојано се и ќе бидат оштетени бидејќи и тогаш кога не ги вратиле целосно вложените средства, а оствариле добивка која е под вложените средства им се пресметува и ќе се пресметува данок на доход со што своите претходно оданочени средства им се враќаат намалени за 10 % согласно постојната регулатива, а со предлогот на новото законско решение претходно оданочените парични средства кои играчот успеал да ги поврати од играта на среќа во обложувалница ќе му се вратат намалени за 15%.

Неспорно е дека лицата кои остваруваат добивка која е над нивниот вкупен влог во играта на среќа во обложувалница треба да плаќаат данок на доход, но тоа треба да се пресметува на вкупниот влог во играта во одреден временски период т.е. временски интервал, а не на секој поединечен влог.

Имено, проблемот кој се јавува кај добивките остварени од страна на играчите при пресметка на данок на доход кај добивките од Посебните игри на среќа во обложувалница, е тоа што како основа за пресметување се зема **секој поединечен добитен тикет** на играчот не земајќи ја во предвид неговата загуба, односно не се води евиденција за неговите недобитни тикети. При таков случај, играчот вообичаено има поголем број тикети кои ги одиграл, од кои најголемиот дел му се недобитни, а само на оние тикети кои се добитни (сосема мал број) им се пресметува данок.

Се прашуваме - која добивка?

Пример 1: Во текот на денот играчот изиграл 40 тикети на кои уплатил вкупно 4.000 денари, а од нив фатил само 2 тикети со вкупна добивка, да речеме, 2.500 денари. Согласно сегашното решение, а и решението кое се предлага за пресметка на данокот, произлегува дека играчот е добитен, и на таа добивка од 2.500 денари, секако намалена за влогот на само тие два тикета, му се пресметува 10% т.е. со новото законско решение 15%. А фактички, играчот изиграл 4.000 денари, добилл само 2.500 и крајот од денот е во минус од 1.500 денари, а платил данок на добивка??!!

Пример 2: Играчот на годишно ниво изиграл многу тикети за кои вложил севкупно 100.000 денари. Дел од нив излегле добитни со вкупна сума за исплата од 50.000 денари. Иако играчот на годишно ниво е во евидентен минус, тој сепак, и на таа поединечна добивка од 50.000 денари (небитно дали е на еден или повеќе тикети) му е задржан и платен данок на добивка, а истиот тој играч во УЈП е евидентиран дека има остварено приходи од добивки во игри на среќа.

Пример 3: Играчот изиграл 5 тикети $\times$ 200 денари = 1.000 денари. Добитен му е само еден тикет со добивка во висина од 1.500 денари. На тој добитен тикет му е пресметан данок $1.500 - 200 = 1.200$ денари. $1.200 \text{ денари} \times 10\% = 120$ денари. На играчот му е пресметано дека добил 1.200 денари, не сметајќи ги влоговите од останатите 4 тикети. Тука е пресметан данок на добивка, но не е на РЕАЛНАТА ДОБИВКА НА ИГРАЧОТ. Реалната и фактичката добивка на играчот е 1.500 денари добивка намалена за 1.000 денари влог = 500 денари $\times 10\% = 50$ денари / $\times 15\% = 75$.

Такви има илјадници примери, т.е. 99,9% од играчите, а огромен процент од играчите, на годишна основа се во негативно салдо.

ПРЕДЛОГ РЕШЕНИЕ на ПРОБЛЕМОТ

За правилна и уставна пресметка на данок на доход кај игрите на среќа, мора да се прави порамнување и пресметка на реалната добивка на играчите на одреден период, а според едниот од двата модела:

- Пресметка на можна добивка на играчот на **месечно ниво**, како што се пресметува данок на на плати, придонеси, Договори за дела, Договори за авторски права, наемнини итн...
- Пресметка на можна добивка на данокот на доход на **годишно ниво**, како што годишно се пресметуваа и поднесуваа ПДД-ГДП за граѓаните, што всушност е најточна формулација.

Гледано од аспект на играчи и од аспект на приредувачи, првенствено, треба да се разбере основната карактеристика на посебните игри на среќа: обложувалници, казина и автомат клубови. Тие се базираат на концептот на мноштво ситни уплати, мноштво ситни исплати и мал процент на големи добивки, кои заеднички продуцираат голем обрт и голема исплата. Концептот на сите овие игри е токму во генерирање на голем обрт, односно уплата и исплата, која го задржува играчот што подолго време да игра со едни исти парични средства, а со тоа реинвестирање на добивките, тој дополнително се мотивира. Значи, реално, тој “обрт” или вкупна уплата не претставуваат реални физички средства што учествуваат во игрите. “Обрт” кај овие приредувачи на

игри на среќа не е реален прилив на парични средства, туку тоа се т.н “вртени пари” (постојана уплата и исплата на тикети или облози со едни исти средства кои учествуваат во играта). **Праксата покажала дека реалните (физички) средства се вртат од 4 до 10 пати и затоа продуцираат толку голема вкупна уплата и толку голема вкупна исплата.**

При пресметка на данок на доход на играч, мора да се зема во предвид неговиот влог, и тоа на сите тикети, независно дали се добитни или недобитни:

- Доколку разликата од сите добивки на играчот и сите влогови на играчот за одреден и дефиниран пресметковен период е **позитивна**, тогаш играчот фактички остварил реална добивка и на истата е правилно да му се пресмета 10% т.е. согласно предлогот 15% данок на добивка.
- Доколку разликата од сите добивки на играчот и сите влогови на играчот за одреден и дефиниран пресметковен период е **негативна**, тогаш играчот фактички остварил загуба и не треба да му се пресметува данок на доход од играта на среќа.

2. Уставна нерамноправност кон физичките лица во зависност од учеството во рамките на Посебни игри на среќа – Дискриминација помеѓу учеството на физичкото лице во игри на среќа во Обложувалници од една страна и Казина и Автомат клубови од друга страна

Во Законот за игри на среќа (Член 4 од Закон за игрите на среќа и за забавните игри) постои јасна дистинкција во самите рамки на **Посебните игри на среќа**:

- Игри на среќа во обложувалница,
- Игри на среќа во казино и
- Игри на среќа во автомат клуб.

Иако се во рамките на истиот закон и се во рамките на истата подгрупа, истите се поврзани во НИС како и Обложувалниците, во рамките на Законот за сите приредувачи на посебни игри на среќа важи истиот член 54 т.е 67 од предлог на законот, сепак во пракса, одредбите различно се толкуваат, односно автомат клубовите и Казината практично не плаќаат ништо од данок на доход за играчите, односно се пресметува и плаќа Персонален Данок на доход само и исклучиво на ЏекПоти.

Во самиот член 54 од законот за ПДД, Казината и Автомат клубовите се повикуваат на ставот 4: “Под поединечна исплатена добивка не се подразбираат добивките остварени во текот на играта на среќа.”

Истата оваа одредба од постојниот закон е преточена во член 67 став 3 од Предлог Законот.

Автомат клубовите и Казината се повикуваат на горенаведениот член, истакнувајќи дека сите игри кои се на автомати се “во текот на играта” и истите не треба да се оданочуваат. Со тоа се прави огромна дискрепанца во

пресметаниот и платениот Персонален данок на играчите, кој е многукратно помал во однос на пресметките кај обложувалниците, што е крајно противуставно и има нерамноправен третман кај сродни бизнис сегменти.

Заради тоа сметаме дека и кај обложувалниците, особено во делот за обложување во живо, сите уплати и исплати се во текот на играта, слично како и кај Автомат Клубовите и според таквото толкување и за нив нетреба да се пресметува данок на доход. Играчите играат со своите влогови, добиваат, па дел од своите добивки повторно ги вложуваат, и повторно и повторно, т.е. истите “вртени средства”, кои се веќе еднаш оданочени.

На сосема ист начин како кај Автомат Клубовите и Казината, само што обртот на средства е т.н. побавен. Проблемот е што кај Обложувалниците, физички се принтаат тикетите при секоја уплата и тој тикет постои како физички, така и во НИС на УЈП.

Со оглед на сите основи за нееднаквост и двојно оданочување на веќе вложените оданочени средства при пресметката на данок од игри на среќа, сметаме дека физичките лица кои учествуваат во игрите на среќа во Обложувалници имаат крајно потценувачки и нерамноправен пристап во однос на останатите физички лица кои учествуваат во останатите посебни игри на среќа, особено во делот на играта во живо.

Со предложените одредби постои повреда на член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот од причина што владеењето на правото во однос на физичките лица кои се третираат со данок на доход не е воспоставено подеднакво за сите, а особено не за оние физички лица кои учествуваат во посебните игри на среќа во обложувалница, бидејќи како што изнесовме овие лица согласно одредбите кои се предмет на уставност плаќаат данок на средствата кои ги вратиле со остварување на добивка од играта на среќа во обложувалница, **а кои средства пред вложувањето веќе еднаш биле оданочени.**

Согласно член 9 од Уставот граѓаните се еднакви пред законот и уставот. Со одредбите кои што сметаме дека се неуставни дел од граѓаните на Република Македонија се поставени во нееднаква положба со останатите граѓани од причина што согласно Предлог законот одредена категорија на граѓани кои вложуваат во капитал им се признава капитална загуба и истите се ослободени од плаќање на данок на доход, **додека на граѓаните кои што одлучиле да вложат средстава во игра на среќа во обложувалница не им се признава загубата т.е. секоја остварена добивка без оглед колку претходно креирале загуба им се пресметува перонален данок.**

Повредата на член 33 од Уставот се состои во тоа што законодавецот и тогаш кога ги утврдува даноците и обврската за нивно плаќање нема неограничена слобода па истиот мора да ги почитува демократските принципи на државата врз владеењето на правото. Даноците мора да бидат определени според јасен критериум врз основа на кој се определува кој потпаѓа под поимот “секој” од членот 33 на Уставот што има должност да ја плати јавната давачка/данокот. Заради тоа, физичките лица кои учествуваат во игрите на

среќа не смеат да бидат различно третираны т.е. без валиден критериум што го оправдува различниот третман.

Согласно член 59 став 2 од Уставот е предвидено дека правата стекнати врз вложениот капитал (средства) не може да се намалат со закон или друг пропис. Погоре наведените одредби од Предлог на Законот сметаме дека директно го повредуваат овој член од Уставот од причина што на физичките лица кои учествуваат во игрите на среќа капиталот/средствата кои им се вложени им се намалуваат, бидејќи како што погоре изнесовме поголемиот дел од учесниците враќаат помалку средства од оние кои ги вложиле, па заради тоа произлегува дека вложениот капитал/средства наместо да се вратат во полн износ се враќаат во намален износ за 10 % т.е. 15% **без притоа да се има во предвид колку вложило физичкото лице/играч во одреден временски период.**

IV. ПРЕДЛОГ

Врз основа на погоре изнесеното на предлагаачот на Закон за данокот на личен доход му ги предлагаме следните измени и дополнувања на текстот и тоа:

Во член 67 став 2 и став 3 се менуваат и гласат:

“ (2) По исклучок на ставот 1 од овој член, основа за пресметување на данокот на добивките од игрите на среќа во обложувалница претставува износот на разликата помеѓу вкупните поединечни уплати и вкупните поединечни исплати на добивка остварени од играчот во текот на еден календарски месец. За добивките кои се остварени во тековниот месец со уплати од претходен месец како основа за пресметка се зема и поединечната уплата со која е остварена добивката во тековниот месец.“

(3) Под поединечна исплатена добивка не се подразбираат добивките остварени во текот на играта на среќа во казино и автомат клуб, а во обложувалница не се подразбираат добивките остварени во текот на играта во живо (настани на кои играчот се обложува во реално време).“

Со почит,

Скопје 20.11.2018 година

ПОДНОСИТЕЛ,

Асоцијација на спортски обложувалници
на Македонија
Претседател,
Васко Илијевски

